

"תמות נפשי עם..."

מ. נאור

עשרות-מטרים אחדות נתגלה מחסום שני, ואף הוא נפרץ. גליסלע נוספים העלו את מכסת המחסומים לחצי תריסר, ו-"פורץ המחסומים" פינה אותם בזה אחר זה. הפלדה ניצחה את האבן.

"זרובבל עושה זאת שוב", חלפה הידיעה במשוריינים האחרים. "כמו בשער-הגיא, באשתאול ובהר-טוב. אין מחסום העומד בפניו". אותה שעה ניצב המשוריין "פורץ-המחסום-מים", שבפיקודו של זרובבל, נוכח המחסום השביעי. צמיגי כלי-הרכב הכבד כבר היו נקובים מכדורים, והמחסום שלפניו — גדול ומאיים מכל ששת קודמיו.

*

המוניטין שיצאו לזרובבל, איש קיבוץ תל-יוסף, שנזעק משדות-העמק הרחבים לאבטחת הדרכים ההרריות שבסביבות ירושלים — היו מוצדקים בהחלט. צעיר זה, שעלה לארץ מליטא בהיותו בן עשר והצטרף עם משפחתו לקיבוץ, נודע כאדם בו ניתן לבטוח בכל מקרה. בקיבוץ, ב"פלמ"ח או בצבא הבריטי — בכל אשר שהה או שירת, הוכר מייד כאדם אחד ראוי, שקול ורציני, המבצע בדייקנות כל משימה המוטלת עליו.

ירושלים, אשר היתה בקור-האש הראשון מאז החלטת עצרת ה"או"מ ב"כ"ט בנובמבר 1947, משכה אותו אליה כבחבלי-קסם. הלוחם הוותיק לא הסתפק בטיפול בנשק בתל-יוסף; אף ליווי-שיירות בעמקי-זרעאל לא סיפק את מרצו ואת אישיותו התוססת. הוא ביקש שיעבירוהו לחזית ירושלים, ובראשית ינואר 1948 אושרה בקשתו על-ידי מוסדות קיבוצו ועל-ידי ה"פלמ"ח.

על צעדיו הראשונים של זרובבל בחזית ירושלים, סיפר לאחר זמן חברו-לקרב משה עטיה: "באחד מימות החורף הגשומים, לאחר יום-אימונים מפרך, בא אני לחדרי ופוגש שם בחור ממוצע קומה, בעל שפם שחור ומטופח, ומתחת למצחו שקוע זוג עיניים שמבטן חד וחודר, ועל פניו מרחפת עצבות-מה. משיחות עמו ומסיפוריו התברר כי הוא שירת בצבא הבריטי ואף הצטיין בתחרויות הקליעה שנערכו בו. דבר זה

השיירה עשתה דרכה צפונה — לירושלים.

הקילומטרים הראשונים חלפו ללא תקלות. על-אף ידיעות שמסרו, כי על הכביש הראשי הוקמו מחסומים, במגמה לעצור את השיירה המשורינת בכל מחיר — לא אירע דבר. באנשי השיירה נתעוררה תקוה, כי הפעם שפר מזלם, וכשם שהגיעו בשלום אל הגוש הנצור, כן יפרצו את דרכם ממנו צפונה.

ואולם אז נתגלה המחסום הראשון — ואש ניתכה על המשוריינים. המשוריין המוביל, ה"גשש", דיווח על מחסום-אבנים גדול, אך רוח אנשי השיירה לא נפלה. מחסומי-דרכים היו תופעה שכיחה, כמעט לחם-חוק, במסכת חייהם של הלוחמים העבריים בארץ-ישראל של שנת 1948. "פורץ-המחסומים" יטפל בו מייד", אמרו האנשים זה לזה, בהתכוונם למשוריין גמלוני בעל מנוף משונה, אשר נע בעקבות המשוריין המוביל. באותם ימים סוערים היה גורלן של שיירות תלוי לא פעם — לשבט או לחסד — בשילוב נדיר של אומץ-לב, קורטוב של מזל ומשוריין פורץ-מחסומים הנע בראש.

משוריין כזה נפנה להסיר את גל האבנים המעורמות, אשר חסם את דרך-המלך מחברון לירושלים. מפקד המשוריין, צעיר משופם כבן 24, חבר קיבוץ בעמקי-זרעאל, הורה לאנשי שיו לפתוח באש צפופה על תוקפי השיירה, ותוך-כדי "מכת-האש" הנגדית החלה פריצת המחסום.

השיירה נעצרה, ומבטים מודאגים הופנו לעבר "פורץ-המחסומים", אשר ניסה, כשור גמלוני ועיקש, לתקוע את קרני-המתכת שלו בגל-האבנים. רגלו של האוחז-בהגה לחצה על דוושת הדלק בכל כוחה: עוד רגע והמחסום ייפרץ — והשיירה תוכל להמשיך בדרכה. אולם המנוע חירחר — וכבה. המפקד האיץ בנהג למהר ולהתניעו, אך המנוע הסרבן עמד במריו. גניחה נוספת של המנוע, ועוד אחת — ועיניהם של 11 הלוחמים המצטופפים במשוריין אורו: המנוע שב לחיים. פריצת המחסום הראשון לא היוותה עוד בעיה, אך לאחר

נאמר זה הוא אחד מהסיפורים, שיופיעו בקובץ "השבח להם", בהוצאת קצין חינוך ראשי — המער.

עליה מצור; אך התחזקו הכוחות היהודיים — יצאו לקרב ופרצו את המצור, וחזור חלילה. אלא שעל ירושלים הנצורה לפרקים הוטל לסייע לשובים קטנים בסביבתה, שמצבם היה קשה משלה: עטרות ונוה-יעקב בצפון, קליה ובית-הערבה במזרח, הר-טוב במערב ועל כולם, גוש-עציון בן ארבעת הקיבוצים — בדרום, לא הרחק מחברון. ישובים אלה, ובפרט ארבעת האחרונים, היו מוקפים ים ערבי עזיין. התקפות, פשיטות, צליפות, חבלות ומצור שלם או חלקי — היו תדיר מנת-חלקם.

קשה מכל היה, כאמור, מצבם של ישובי גוש-עציון. בשטח הררי, מרוחקים מכל ישוב יהודי וסמוכים לחברון העזינית והרצחנית, התבצרו כפר-עציון, משואות-יצחק, עין-צורים ורבידים, ועל אף ההתקפות, המארבים והמצור — לא נפלה רוח מגניהם.

ואולם, אין די ברוח איתנה ובאומץ-לב. הישובים זקוקים היו לחיזוק בצורת מזון, ציוד ואספקה, אך גוש-עציון היה מנותק כליל מאז סוף פברואר

אר 1948; בשבוע האחרון של מרס הוחלט „לשבור“ את המצור — תוכנן, כי שיירה גדולה ורב-תעוצמה תפרוץ אל ליו מכיוון ירושלים, תציידו בכל הדרוש ל- תקופת-מצור ממושכת, ותשוב לירושלים במהירות האפשרית.

רוכזו כוח-שריון ניכר. 19 משוריינים, ובתוכם כמאתיים לוח-מים — בחירי אנשי ה-פלמ"ח באיזור ירושלים. על-מנת שלא לשבש את סדרי התחבורה בכביש תל-אביב-ירושלים (אשר מגורתו נלקחו רוב המשוריינים), הוחלט לבצע את הפריצה לגוש-עציון ביום השבת, כדי שלמחרת היום יוכלו כל הכוחות לשוב אל משימותיהם הרגילות.

מרבית הלוחמים לא ידעו מה עומד בפניהם. אָמנם נפוצו שמועות כי עליהם להעביר שיירת-אספקה גדולה — אך לאן? רק סמוך לחצות הלילה, אור ליום שבת, ה-26 במרס, נמסרו ללוחמים פרטים מדויקים על הפריצה המתוכננת רבת-הסיכונים לגוש הנצור.

בשעות הבאות, עד אור הבוקר, עסק זרובבל בהכנות האחרונות ליציאה. משוריינו, „פורץ-המחסומים“, שימש כ„חוד-החנית“ של השיירה כולה, וזרובבל, למוד-הקרבות וההיתר-קלויות, ידע כיצד להכינו כראוי לתפקידו.

לפנות בוקר נעה שיירת המשוריינים מבסיסה שבקרית-ענ-בים — לירושלים. האנשים היו דרוכים, שכן ידעו כי בפניהם משימה קשה ומסוכנת. זרובבל חש מועקה בלבד. לחבר ששאלו להרגשתו, בצאת המשוריינים לדרכם, השיב: „יש לי הרגשה לא טובה היום. הייתי רוצה לנסוע פעם במשוריין אחר.“

הנסיעה לירושלים חלפה ללא תקלות. בבירה המתינו למשוריינים כשלושים משאיות בעלות תא-נהג משוריין, שהיו עמוסות בציוד ובאספקה לגוש הנצור. השיירה כולה הת-ארגנה ליציאה. בראשה תפסה את מקומה מכוננית משוריינת

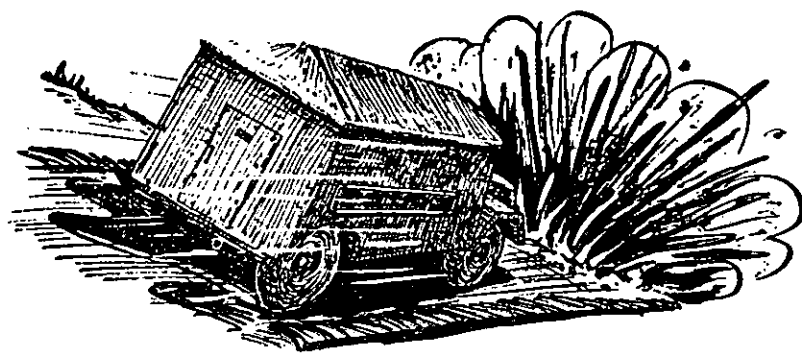
התאים לצורכי התקופה, ואכן החילונו בפרשה חדשה — בקורס הצלפים. את הקורס סיים זרובבל בהצטיינות. „עם גמר הקורס שבנו לקרית-ענבים בשיירת-נוסעים שעלתה לירושלים. נכנסנו בצוותא לאוטובוס משוריין. במקום הקבוע הותקפה השיירה, וקליעי האויב החלו ניתכים על גבי השריון. קהל הנוסעים התבלבל, התרגש והחזיר, אך זוכר אני היטב את מבטו של זרובבל, המלווה בחיך קל, כאומר: אין דבר! הירגעו! זה רגיל! בהגיענו לבסיס נתברר כי הולכת ומוקמת יחידת-שריון, אשר תצטרף לליווי השיירות. מיד הציע זרובבל לשרת ביחידה זו, והוא נתקבל ברצון ואף נתמנה למפקד מחלקה בת שלושה משוריינים. מכאן החלה שלשלת הרפתקאותיו בנסיעות לחולדה וחזרה ממנה, לירושלים, להר-טוב ולסביבה — תקופה גדושה התקפות בדרכים וקרבות.“

משך כחמישה שבועות עשה זרובבל ימים כלילות על אס-הדרך, בתרמו מיכולתו, מתושייתו ומעוז-רוחו לאבטחת עמית-דתה של ירושלים. במשוריינו, „פורץ-המחסומים“ הנודע, אץ לעבר שיירות מותקפות, וישובים מבודדים.

★

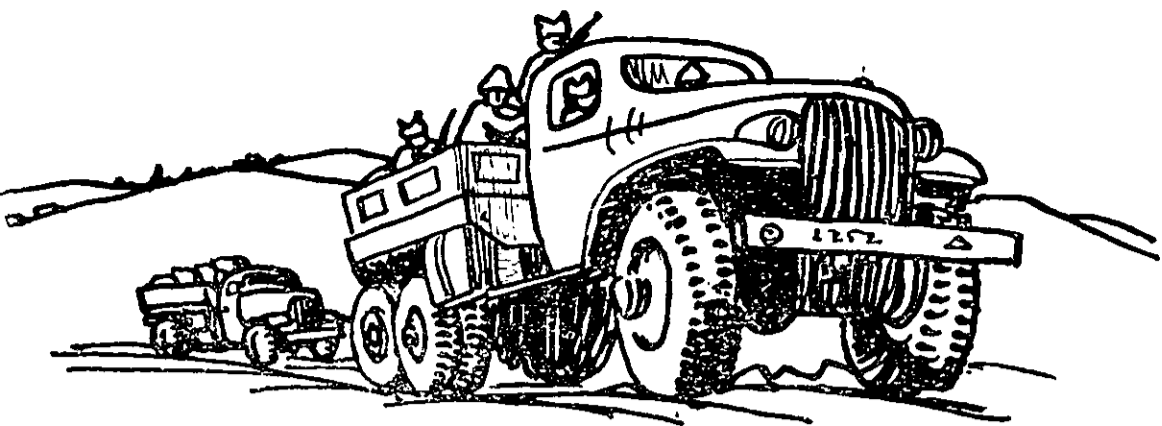
אותם ימים — קשים היו. מלחמה „רשמית“ טרם הוכרזה, אך מאז החלטת ה-או"ם על הקמת שתי מדינות — יהודית וערבית — בית — בשטח ארץ-ישראל המנדטורית, לא פסקו פעולות-האיבה. מנהיגי הערבים ביקשו להוכיח לעולם כולו, כי החלטת ה-או"ם לא תקום ולא תהיה. כנופיות ערביות מזויינות, בסיוע „מתנדבים“ מארצות ערב השכנות, נטלו על עצמן את משימת ההשתלטות בכוח על ארץ-ישראל ו„השלכת היהודים לים“, כהצהרת מנהיגיהן.

אחד מיצדי העיקריים של התוקפנות הערבית (אשר הברי-טים, השולטים בארץ באותם ימים, עשו מעט מאוד לדי-כוייה) היה עורק התחבורה המקשר את ירושלים עם השפלה. מאה-אלף יהודי הבירה היו תלויים בעורק-חיים זה, אשר דרכו בלבד זרמו אליהם כוחות לוח-מים וכן אספקה, נשק, מזון, חומרי-ביצורים ודלק. על זרובבל וחבריו הוטל להבטיח, כי עורק חיוני זה ימשיך גם להבא להזרים „דם“ אל ירושלים, לבה של הארץ.

המשימה היתה קשה ותוצאותיה, לרוב — אכזריות: חללים, פצועים, משוריינים נקובים ומשאיות-אספקה שרופות. אך על-אף הקשיים והאבידות המרובות הזרים העורק „חמצן“ לריאותיה של העיר. כך, שבוע אחר שבוע שולם מס-דמים כבד, תוך מאמץ לשמור את הכביש פתוח לתנועה. מאוחר יותר, משהחריפו הקרבות, הצליחו הערבים לחסמו לחלוטין, ורק לאחר הקמת המדינה, נפרצה דרך חדשה לירושלים, היא „דרך בורמה“; צה"ל השתלט על שאר קטעי הכביש — וירושלים ניצלה.

אך בחודש מרס 1948 עדיין היתה המערכה בעיצומה, וה-בירה — נצורה לפרקים. משגברה ידם של הערבים — הטילו

רכסי הרייהודה — לא הביא עמו מספר זה את המזל המקווה. המחסום השביעי עמו ביקש „פורץ-המחסומים” להתמודד — ניצב מול המשוריין כסלע איתן. שיני-המתכת נתקעו בינות לאבנים הכבדות, וכל כוחות-הסוס של המנוע גוייסו לסילוק המכשול. אך גם עוצמתו של משוריין ענק מוגבלת היא, בסופו של דבר, ומה עוד כאשר צמיגיו נקובים ומולו ניצב מחסום ענק ממנו.

זרובבל לא נכנע לקיר הסלע. גורלה של שיירה שלמה, גורל-לותיהם של מאות לוחמים — היו תלויים בו. האם לא יעלה בידו לפרוץ את המחסום, כשם שעשה עשרות ומאות פעמים לפני כן?

הוא הורה לנהג המשוריין לנגוח במחסום פעם נוספת. המשוריין, מקרטע על חישוקי המתכת שלו, אשר שרידי צמיגים מנוקבים דבוקים אליהם, כאילו הסתער בשצף-קצף על החומה שלפניו. האבנים החלו נעות לצדדים, ונדמה היה כי אף מחסום-אבן זה לא יוכל לזרובבל. אך הנס לא אירע. עקב הלחץ הרב של מחסום-האבן (אשר נפרץ אך בחלקו), נע המשוריין בחצי-קשת, וגלגליו האחוריים גלשו מן הכביש והתחפרו בתעלה שבצדו: הניסיונות לשוב ולהעלותו על הכביש עלו בתוהו, וכאילו כדי להוסיף צרה על פגע — התחזקה אש-האויב הניתכת על המשוריין חסר-האונים. קליעים החלו חודרים בעד השריון וראשון הנפגעים היה המקלען. זרובבל הורה לחבשו ונפנה מייד להמשך הניסיונות לחילוק כלי-הרכב.

מפקדת השיירה הורתה למשוריין אחר לפרוץ את המחסום. זה התקרב אל חומת-האבן וניסה לפרצה. גם הפעם היו התוצאות מאכזבות. מטר היריות שניתך על המשוריין מן הצדדים, והמחסום שנותר איתן נכחו — אילצוהו לסגת.

אש האויב התגברה. משוריינים אחדים, אשר ניסו להתקרב אל „פורץ-המחסומים” הלכוד — נפגעו ונבלמו. התוקפים כיוונו את אשם בעיקר אל צמיגי המשוריינים, ובדרך זו מנעו את התקדמותם. משוריינים אחדים התהפכו, ולוחמיהם חולצו מהם תוך קשיים מרובים. בראות מפקדי השיירה, כי לא יוכלו להתגבר על המחסום המאיים (אשר אחריו ציפו מחסומים נוספים) — החליטו להחזיר לגוש-עציון כל משאית ומשוריין אשר ניתן יהיה לחלצם.

זרובבל לא נפל ברוחו. מדי פעם היה מציץ מחרכי-היריה של המשוריין ומבטיח לפקודיו כי כוח של משוריינים מתעתד לפרוץ לעברם, על-מנת לגררם או לחלצם ממקומם. מטוס-הסיור הקל, ממנו הוטלו פצצות תוצרת-בית ורימוניייד על ריכוזי התוקפים הגדלים-והולכים, עודד אף הוא את רוחם של הכלואים במשוריין.

אך את האמת אין להסתיר למשך זמן רב. קליעים חודרי-שריון קרעו את לוחות-הפלדה של המשוריין וחדרו פנימה.

קטנה ומצויידת באלחוט, שכונתה ה„גשש”. אחריה באו „פורץ-המחסומים” הגמלוני, בפיקודו של זרובבל ועוד כמה משוריינים; אחריהם — משאיות-האספקה, ולבסוף — משוריני-המאסף.

כיצד חשו הלוחמים בצאתם לדרך, אשר צפנה סכנות ומתח רבים כל-כך? יעקב אייגס, שנימנה עם צוות „פורץ-המחסום-מים”, סיפר מאוחר יותר: „זזנו בשעה שבע בבוקר יום השבת. מצבר-רוחם של האנשים היה מרומם. שרנו והתלווצנו. זרובבל ישב ליד הנהג, פניו מרצינים, ולשפמו המסורתי נוספה חתימת-זקן, אשר שיוותה לו ארשת אב דואג. הוא היה לבוש בגדי חאקי, חגור חגור מלא ולידו רובהו, חברו הבלתי-תינפרד. לאחר שיצאנו מתוך תחומי ירושלים העברית, כיסתה רצינות את פני הכל, פסקה השירה, נעלמו ההלצות וכולנו היינו דרוכים לקראת הבאות.”

להפתעת מפקדי השיירה ואנשיה — עשו המכוניות את דרכן עד לגוש הנצור ללא כל תקלה או הפרעה מצד הערבים. בבית-לחם פינה שוטר ערבי מבוהל, בראותו את השיירה הגדולה, את המחסום שהונח לרוחב הכביש — ונס על נפשו; התנועה בכביש חברון-ירושלים התנהלה כסדרה ואיכרים ערביים עיבדו בשלוח את שדותיהם — דבר שהוכיח כי השיירה הפתיעה את הערבים. טייסו של המטוס הקל אשר חג כל העת מעל לשיירה, דיווח כי הסביבה כולה שקטה ואין ריכוזי-אויב כלשהם נראים בה.

גוש-עציון קיבל את השיירה בהתלהבות. המשאיות נפרקו מייד והשיירה עמדה לשוב לירושלים בהקדם האפשרי — עוד בטרם יתארגנו הערבים וינסו לחסום את דרכה. אך תקלות שונות עיכבוהו. כך, למשל, נפגע מטוס „פרימוס” קל בעת נחיתתו בגוש, והוחלט להעמיסו על אחת המשאיות ולפנותו לירושלים — ופעולה זו גזלה שעה יקרה.

משיצאה השיירה, לבסוף, בדרכה חזרה לירושלים, ידעו מפקדיה כי הפעם תהיה מלאכתם קשה פי כמה מאשר שעות אחי-דות קודם לכן. טייס מטוס-הסיור מסר באלחוט, כי לאורך הכביש הוקמו מחסומי-אבן אחדים וריכוזי ערבים נתגלו לא הרחק מהם.

מפקדי השיירה החליטו לפרוץ את המחסומים ולבצע עדי-תום את המשימה שהוטלה עליהם. מחסום ראשון, שני, שלישי... שישה מחסומים נפרצו על-ידי משוריינו של זרובבל. השיירה כולה נעה לאטה בעקבות המשוריין הפורץ והמפנה את גלי-האבן שנערמו לרוחב הכביש בזה אחר זה.

ואז נתגלה המחסום השביעי.

*

שבע — מספר של מזל הוא, כך גורסות מסורותיהם של עמים רבים, והאגדות מחרות-מחזיקות אחריהן. אך באותה שבת אביבית ובהירה של שנת תש”ח, בדרך-המלך המתפתלת על

ידיו של החובש היו מלאות עבודה — שכן הקליעים השיגו לוחם אחר לוחם. האחד פצוע אנוש, וחברו — פצועים קלים. רק זרובבל, בדרך נס, לא נפגע כלל.

שבע שעות חלפו. שעות נוראות. המשוריין להט מחום — אש ועופרת ניתכו עליו כמים. אי-אפשר היה לפתוח דלת או חלון, אף לא היה טעם לנסות, שכן העופרת מיהרה לחדור בעד הפתחים. התוקפים, אשר משטמה בעיניהם ושקים לאיסוף השלל בידיהם, המטירו אש-תופת על „פורץ-המחסומים“ ועל אותו חלק מן השיירה, שלא הצליח לחזור לגוש-עציון. חלק זה, במרחק מאות מטרים אחדות מן המשוריין של זרובבל, הצליח, לאחר מאמצים מרובים, להתרכז ליד בית נטוש בסמוך לכביש, ולוחמו התארגנו לקרב-הגנה, אשר נודע לאחר מכן בשם „קרב נבידניאל“ (על שם הכפר הערבי הסמוך).

★

היום ירד. ריכוזי התוקפים הלכו והתעצמו עד אשר כיסו את כל הגבעות הסמוכות. „פורץ-המחסומים“ אשר חש אל גוש-עציון הנצור — היה עתה נצור הוא עצמו. ניסיונות נוספים מצד אנשי השיירה לחצו — נכשלו. אך התוקפים, שניסו מפקידה לפקידה להתקדם אליו — נפגעו מנחת-ידם של המגנים המעטים, שקצרו בהם ללא רחם.

עשרה מתוך אחד-עשר הלוחמים שבמשוריין — פצועים היו. שבעה פצועים קשה, ושלושה — קל. זרובבל בלבד — בריא ושלם, אף לא שרטת קלה בגופו. מעודד היה את הפצועים קשה, מתייעץ עם האחרים, חוזר ומבטיח ש„יהיה טוב“. ספק רב אם האמין באשר אמר, אך כלפי חוץ נשאר שקול, שקט ובוטח — מפקד בכל רמ"ח אבריו.

החשיכה שירדה החמירה את מצב הנצורים. טבעת המצור התהדקה, והאנשים שוב לא השתעשעו בתקות. הסיכוי להסתייע בתגבורת מן החוץ היה אפסי. מצבם של הפצועים קשה היה חסר תקווה: להימלט בחסות החשיכה — לא יכלו; ליפול בידי האויב — לא רצו; שכן אפילו במצב נואש כמצבם — טוב מותם במשוריין ממות אטי תוך התעללות נוראה, בידי רוצחים צמאי-דם.

אשר לזרובבל ולשלושת הפצועים קל — הם יכלו להימלט — או על כל פנים לנסות להימלט בחסות החשיכה. ואכן, במוחו של זרובבל החלה „מתבשלת“ תכנית: על הפצועים קל לחמוק מן המשוריין ולהצטרף — תחת מעטה החשיכה — אל כוחותינו; ואילו כל היתר ינצלו עד-תום את חומר-הנפץ שנמצא למכביר במשוריין ויפוצצוהו על עצמם, נוסח „תמות נפשי עם פלשתים“ — ובדרך זו יפילו רבים מאויביהם הצרים עליהם.

שאגות התוקפים הנזעמים, אשר המשוריין הנצור וה„עיקש“ הוציאם מכליהם, היו עתה חזקות מן הרגיל. ולפתע — אש! אש ממש. בקבוקי מולוטוב שהושלכו על המשוריין — עשויים היו לקרב את קצו. אש אחזה בחלקו האחורי של המשוריין ובמנועו. זרובבל ניסה להתגבר עליה, אך לשונות-האש ליחכו את המשוריין מכל צד ולא הותירו ליושבו שמץ סיכוי. את אשר התרחש באותן שתיים או שלוש דקות, בחללו של המשוריין הבווער, תיאר אחד הפצועים קל.

„ — — — היה ברור כי עתה ירדו עלינו העיטים הצמאים לדמנו — כדי לחסלנו. זרובבל הבין כי אנו, הפצועים קל, לא נזוז מהמקום, שהרי אף הוא נקלע ודאי בין תחושת יצרה-חיים לבין תודעת הגורל המשותף לאנשי המשוריין כולם. ומשום שהבין זאת — ניגש אלי ופקד עלי לצאת ולמלט את נפשי. לא עניתי לו, אך הוא פירש את שתיקתי כאי-הסכמה ופקד עלי שנית, בנמקו את הוראתו: „אתם יכולים לסייע בידינו אם תצאו ותגיעו אל יתר חברינו, תאגפו יחד עמם את הצרים על המשוריין, תבריהם ותחלצו את הכלואים בו. סבורני, כי אף הוא לא האמין בדבריו שכן הבין יפה, כי אם עד כה לא באה העזרה — סימן הוא שלא יכלה לבוא. את דבריו אמר רק כדי להקל על הכרעתנו, ואילו הוא עצמו החליט להישאר...“.

במשוריין הבווער התמעט האויר לנשימה באורח מחריד. הפצועים גנחו וזרובבל החל מטפל בחומר-הנפץ... הוא חזר ודרש משלושת הפצועים קל להימלט. „ואתה זרובבל, מה יהיה עליך?“ שאל אחד מהם. זרובבל לא השיב. הוא הביט בפצועים, ולאור לשונות-האש המאיימות הבחינו השלר שה בתנועת ראשו, המורה להם אל עבר הפתח.

דקות אחדות לאחר מכן זחלו השלושה בין הטרשים. הם הצליחו לחמוק מן המשוריין הבווער וישמו פניהם אל עבר גוש-עציון. על אף פצעיהם, המרחק הרב וכוחות-האויב שבשטח — עלה בידיהם להגיע שמה.

אך בטרם הרחיקו לזחול מן המשוריין — געשה הארץ, ועמוד-אש היתמר מן המקום בו ניצב לפני כן המשוריין. זרובבל פוצץ את המשוריין על חבריו הפצועים ועל עצמו — השלם בגופו ובנפשו. הוא יכול היה להינצל — ולא עשה זאת. בשיטתיות, בהחלטיות ובהקרבה ביצע שמשון בן-דורנו זה את תכניתו. את חבריו הפצועים קל — הציל; את הפצועים קשה גאל מיסוריהם ומסכנת-התעללות; באויביו הצרים על המשוריין והמשוכנעים כי ניצחוהו — הפיל מאות חללים וניקם בם; אשר לו עצמו — לא מן הנמנע הוא כי על עצמו — לא חשב כלל....

כשנה וחצי מאוחר יותר נמסר לאמו „אות הגבורה“ — „לאות ולעדות כי זרובבל גילה גבורה למופת בחרפו נפשו בשדה-הקרב“.

★

שיירת נבידניאל לחמה עוד לילה ויום אחד — עד אשר פונתה לירושלים בידי הבריטים, ואילו חלק ממשורינינה „הוענק“ לערבים. היה זה אחד הקרבות הקשים ורבי-ההוד בתקופת מלחמת-הדרכים החמורה, בחודשי פברואר-מרס תש"ח, שבאמצעותה ניסו אויבינו „לחנוק“ אותנו באיים בהם היינו פזורים, בתקופה שקדמה להקמת המדינה.